

REFORMACIJA NA SLOVENSKEM - Slovenski protestanti in razvoj slovenske kulture

Ob koncu srednjega veka se je na Slovenskem oblikovalo pet dežel: Kranjska z delom Istre, Štajerska, Koroška, Goriška in Trst.

Upravo dežel so sestavljali deželni glavar, najvišji deželni knez in deželni stanovi. Slednji so bili sestavljeni iz predstavnikov višjega in nižjega plemstva ter predstavnikov mest. Imeli so pravico soodločati o deželnih notranjih zadevah, skbeli so za mir v deželi in jo tudi branili pred sovražniki, naprimer pred Turki.

Slovenci niso živeli le v Svetem rimskem cesarstvu, ampak tudi na Ogrskem (Prekmurje, Porabje) in v Beneški republiki (Benečija, obalni del severnozahodne Istre, Koper, Izola, Piran).

Večina Slovencev (več kot 90%) je živela na podeželju kot podložniki. To je bil čas revščine, pogoste lakote, bolezni in vdorov Turkov.

LUTROV NAUK SE ŠIRI IZ NEMŠKIH DEŽEL

Preberi besedilo v učbeniku (zgornja rjava podlaga na strani 48) in ugotovi, kdo in na kakšen način, je prinesel ideje reformacije v slovenske dežele.

V Trstu se je že leta 1527 pojavil krog Lutrovih somišljenikov, ki ga je vodil škof Bonomo. Kmalu se je reformacija širila tudi v druga mesta, kjer so nastajali protestantski krožki.

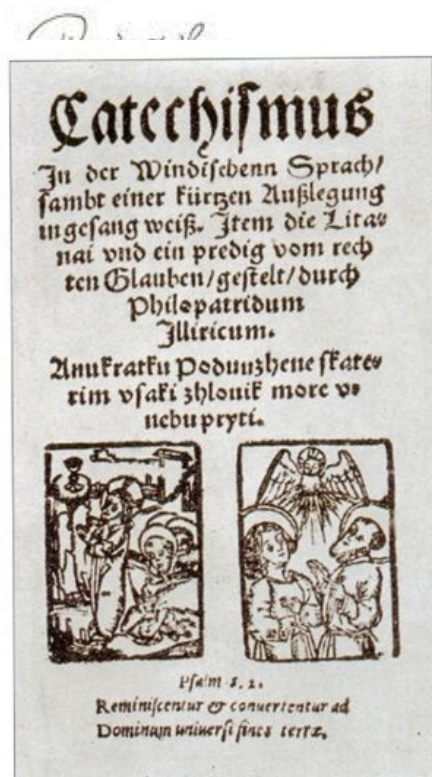
Niti ostre prepovedi deželnega kneza niso mogle ustaviti reformacije, ki se je počasi širila predvsem med meščani in plemstvom.

Sredi 16. stoletja so na čelo protestantskega gibanja stopili celo stanovni, ki so se pred deželnim knezom, cesarjem Ferdinandom I., vnetim katoličanom, zavedali moči. Vladar je potreboval njihov denar zaradi obrambe pred Turki, zato jim je popuščal.

PRIMOŽ TRUBAR - najpomembnejši protestantski teolog, pisatelj in utemeljitelj knjižne slovenščine.

V učbeniku na strani 48 poišči podatke o življenju Primoža Trubarja.

Prvi slovenski knjigi sta bili natisnjeni v gotici. Trubar ju je na novo izdal leta 1555 v lažje čitljivi pisavi latinici. Katekizem iz leta 1550 (levo) ima naslov najprej v nemščini, nato v slovenščini, izdaja iz leta 1555 (desno) pa samo v slovenščini.

Naslovni list prvega Trubarjevega katekizma,
1550

»Kedar ta slovenski jezik se povsod glih inu v eni viži ne govori – drigači govore z dostimi besedami Kranjci, drigači Korošci, drigači Štajerji inu Dolenci ter Bezjaki, drigači Krašovci inu Istrijani, drigači Krovati – obtu smo mi le-tu naše delu v kranjski jezik hoteli postaviti za dosti riči volo, nerveč pak, kir se nom zdi, de ta tih drugih dežel ljudi tudi mogo zastopiti. Inu mi nesmo v le-timu naši-mu obračunu oli tolmačevanu lepih, gladkih, visokih, kunštnih, novih oli neznanih besed iskali, temuč te gmanjske kranjske preproste besede, katere vsaki dobri preprosti Slovenec lehku more zastopiti.«

Preberi besedilo in ugotovi, s kakšnimi težavami se je srečal Trubar ob nameri, da bo pisal verske knjige za svoje "ljube Slovence".

V delu z naslovom Cerkovna ordninga je Trubar zahteval, da bi se morala v vsaki župniji ustanoviti šola za mladino, tako za dečke kot za deklice, in da naj bo v slovenskih deželah izobrazba v slovenskem jeziku.

Od četrтка, 6. marca do 6. maja 2008 bo na ogled v Narodnem muzeju na Metelkovi v Ljubljani edini znani izvod Trubarjeve Cerkovne ordninge, katerega hrani vatikanska knjižnica. Gre za izvod, ki so ga odkrili leta 1971. Do tedaj edini znani izvod je bil tisti, ki so ga hranili v Dresdnu, a je bil uničen med zavezniškim bombardiranjem tega mesta leta 1945.

Zakaj se je do danes ohranilo tako malo knjig slovenskih protestantskih avtorjev?

V tem obdobju so se književnega dela v slovenščini lotili tudi drugi. Leto za letom so izhajale knjige, namenjene razlagi nove vere, bogoslužju v slovenskem jeziku in šolstvu.

V učbeniku na strani 49 poišči slovenske protestantske pisce in njihova dela.

Katero delo se ti zdi najpomembnejše?

Primož Trubar

VSEM SLO

uencom / Gnado / Myr / Mylo
host inu prauu Spofna
nebofhye / fkufi Jev
fufa Christufa
proffim.

Vsem
Slovencom ...

- Obdobje reformacije je zelo pomembno za **zgodovino** slovenskega naroda.
- Med slovenskimi reformatorji je najpomembnejši **Primož Trubar** (1508 – 1586), slovenski protestantski duhovnik, pisatelj in prevajalec.
- Kot goreč reformator je želel Slovence za novo vero pridobiti s **slovensko tiskano besedo**.
- Pred nasprotniki je pobegnil v Nemčijo, kjer je leta 1550 v mestu Tübingen dal natisniti prvi dve knjigi v slovenskem jeziku, **Katekizem** in **Abecednik**. Za osnovo knjižnega jezika je vzel govor svojega rojstnega kraja Raščice - osrednje slovensko narečje, za katerega je menil, da ga razumejo vsi Slovenci.

Bohoričica

Velika črka	Mala črka	Izgovorjava
Z	z	c
ZH	zh	č
S	f	s
SH	fh	š
S	s	z
SH	sh	ž

slovenski kovanec (1 E)

- **Primož Trubar** je napisal 24 knjig, med njimi 2 v nemškem jeziku.
- **Jurij Dalmatin**, prvi prevajalec celotnega Svetega pisma v slovenščino (izšlo 1584).
- **Adam Bohorič**, avtor prve slovenske slovnice (sicer napisana še v latinščini, izšla 1584) in črkopisa bohoričice.
- **Sebastjan Krelj**, slovenski pisatelj, pesnik in slovničar.
- Dne 31. oktobra (**Dan reformacije**) vsako leto Slovenci praznujemo tudi kot dan ohranitve slovenskega jezika.

S pomočjo besedila v učbeniku na strani 49 ugotovi pomen (dosežke) reformacije na Slovenskem